

Dosarul nr. 2ra-1588/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Buiucani (jud. L. Lavric)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

ÎNCHEIERE

14 august 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Victor Burduh
Ala Cobăneanu

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Alexandrei Mocanu, reprezentată de avocatul Sergiu Musteață împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și prejudiciului moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală și încasarea cheltuielilor de judecată

împotriva deciziei din 2 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Procuratura Generală a Republicii Moldova și menținută hotărârea din 6 septembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 4 mai 2018, Alexandra Mocanu, reprezentată de avocatul Sergiu Musteață a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului material și prejudiciului moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că în cadrul cauzei penale 2013030321, a fost acuzată de organul de urmărire penală și procuror de comiterea escrocheriei față de Leonid Bazulin, ceea ce nu a avut loc.

Pentru acordarea asistenței juridice pe cauză penală menționată, a încheiat cu avocatul Sergiu Musteață contractul de asistență juridică nr. 10 din 14 martie 2014, iar pentru serviciile juridice prestate a achitat avocatului onorariul în mărime de 3000 de lei.

A comunicat că abia la 29 mai 2015, procurorul în Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău, Dumitru Raileanu, a dispus scoaterea de sub urmărire penală pe învinuirea adusă, drept urmare, dânsa s-a deplasat la Direcția Informații și Evidențe Operative a Ministerului Afacerilor Interne al RM, a prezentat ordonanța procurorului, a fost scoasă de la evidență, a putut să primească un cazier judiciar curat și să perfecteze pașaportul cetățeanului Republicii Moldova.

Cu referire la prevederile art. 8 din Legea nr. 269 din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, a evidențiat că dorea să obțină cetățenia Federației Ruse, dar nu putea primi cazierul fiind sub răspundere penală, astfel, a așteptat până la scoaterea de sub urmărire penală.

A învederat că procurorul intenționat refuza scoaterea ei de sub urmărire penală, în cadrul căreia au fost efectuate percheziții la domiciliul ei, fiind nevoită să se deplaseze urgent la locul de domiciliu la insistența reprezentanților organului de urmărire penală, deși era în afara localității.

A obiectat că procurorul neîntemeiat a pus-o sub învinuire, dânsa urmând a fi scoasă de sub urmărire penală atunci când avea calitatea de bănuț.

Așadar, a fost neîntemeiat învinuită de comiterea unei infracțiuni grave, ce a indignat-o pe ea și membrii familiei sale, deoarece nu a comis această infracțiune și organul de urmărire penală fără existența a careva date veridice, a pus-o sub învinuire, procurorul a tergiversat neîntemeiat urmărirea penală, deși avocatul ei a depus sesizările necesare, procurorul fără date concludente, utile refuza scoaterea ei de sub urmărire penală, dânsa fiind pusă în situația de a explica rudelor că nu a comis infracțiunea dată și că este învinuită neîntemeiat.

A mai notat că a fost pusă sub învinuire la 17 iunie 2014, din acel moment dar și în perioada în care avea calitatea de bănuț, nu a fost efectuată cel puțin o confruntare cu pretinsa parte vătămată, deși a solicitat.

Având în vedere prevederile art. 284 CPC, a obiectat că prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procurorului, a fost urmărit penal, fiindu-i pricinuite suferințe morale și daune materiale, legate de cheltuielile de transport, de asistență juridică.

Pe toată perioada efectuării urmăririi penale a fost chemată la organul de urmărire penală, procuror, astfel, fiindu-i cauzate suferințe de ordin psihic, manifestate prin stres, stare de neliniște, umilință, stare de disconfort, frustrare, tulburări de somn.

Totodată, în cadrul urmăririi penale, față de ea a fost aplicată obligarea de a nu părăsi localitatea, fiindu-i limitată libertatea de circulație.

Reieșind din prevederile art. 1405 alin. (1) Cod civil, a precizat că i-a fost adusă atingere valorilor care definesc personalitatea umană, valori care se referă la existența fizică a omului, sănătate, cinste, demnitate, onoare.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 1405 Cod civil, Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XII din 25 februarie 1998, art. 524, 525 CPP, art. 166, 167 CPC.

A solicitat încasarea din bugetul statului în beneficiul ei a prejudiciului material în mărime de 3000 de lei și a despăgubirilor pentru prejudiciul moral suferit prin atragerea ilegală la răspundere penală pe cauza penală 2013030321, pe care le apreciază la suma de 20000 de lei, precum și a cheltuielilor de asistență juridică pentru înaintarea prezentei acțiuni și reprezentarea în instanța de judecată, achitate avocatului în mărime de 1000 de lei.

Prin încheierea din 10 august 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, a fost admis demersul Ministerului Justiției al RM și atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM.

Prin hotărârea din 6 septembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, a fost admisă acțiunea parțial.

A fost încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul Alexandrei Mocanu prejudiciul material în mărime de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cadrul urmăririi penale, prejudiciul moral în mărime de 5000 de lei cauzat prin atragerea ilegală la răspundere penală și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 1000 de lei.

În rest, a fost respins ca neîntemeiat capătul de cerere cu privire la repararea prejudiciului moral.

Prin decizia din 2 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al RM și de Procuratura Generală a RM și menținută hotărârea primei instanțe.

Pentru a decide astfel, instanțele de judecată ierarhic inferioare au constatat că Alexandra Mocanu are dreptul de a cerere despăgubiri în cazul din speță, deoarece se încadrează prevederilor legale, dispozițiilor art. 3 lit. a) și e) și art. 6 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XII din 25 februarie 1998.

În consecință, instanțele de judecată ierarhic inferioare au reținut ca fiind întemeiată cerința de reparare a prejudiciului material în mărime de 3000 de lei, sumă necesară, reală și rezonabilă în situația în care în cadrul urmăririi penale Alexandra Mocanu a fost recunoscută în calitate de învinuită, a fost nevoită să beneficieze de asistență juridică calificată în vederea apărării drepturilor sale, ulterior fiind scoasă de sub urmărire penală și reabilitată pe cauza penală nr. 2013030321.

Referitor la repararea prejudiciului moral suferit de către Alexandra Mocanu, instanțele au conchis că suma de 5000 de lei constituie o satisfacție echitabilă suficientă pentru suferințele cauzate, fiind în măsură să compenseze suferința psihică suportată în legătură cu cauza penală, stresul și disconfortul psihologic cauzat de acuzațiile ca i-au fost aduse, or, Alexandrei Mocanu i-au fost limitate drepturile prevăzute de lege, aceasta fiind învinuită de săvârșirea unei infracțiuni ce face parte din categoria infracțiunilor grave.

Totodată, a fost menționat și faptul că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală din 29 mai 2015, la fel, constituie un temei de satisfacție morală pentru Alexandra Mocanu, ceea ce justifică respingerea cerinței de încasare a prejudiciului moral în partea ce excede suma de 5000 de lei.

Cu referire la prevederile art. 96 CPC, instanțele au învederat că suma de 1000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în prima instanță, proporțional pretențiilor admise din acțiune, este necesară, reală și rezonabilă.

La 20 iunie 2019, prin intermediul Oficiului Poștal, Procuratura Generală a RM a declarat recurs împotriva deciziei din 2 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a cerinței privind repararea prejudiciului moral.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu actele judecătorești în partea contestată, deoarece de către instanțele de judecată ierarhic inferioare au fost aplicate eronat normele de drept material.

Având în vedere prevederile art. 1422, 1423 Cod civil și art. 11 din Legea nr. 1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, a menționat că Alexandra Mocanu nu a fost reținută sau arestată și în privința ei nu a fost aplicată nicio măsură preventivă.

A considerat că prima instanță neîntemeiat a încasat prejudiciul moral în sumă de 5000 de lei.

La 10 iulie 2019, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei din 2 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o netemeinică și pasibilă casării.

A obiectat că motivarea instanței de apel precum că Alexandra Mocanu este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, deoarece ilegal a fost supusă acțiunilor de urmărire penală, este nefondată și eronată, în condițiile în care potrivit prevederilor art. 3 alin. (1) din legea menționată, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

Cu referire la prevederile art. 254 alin. (1) CPP, a accentuat că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

A învederat că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale și anume, existența faptei ilicite, iar la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată sau al organului ierarhic superior, prin care au fost stabilite ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Totodată, a specificat că pentru aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 necesită de a fi întrunite cumulativ și simultan, atât

circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și cele prevăzute de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral, fiind norme indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Având în vedere prevederile art. 28 CPP și pct. 5.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 4 iulie 2005 cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale, a menționat că persoana care pretinde că a fost vătămată într-un drept al său urmează a dovedi faptul că acțiunile organelor de stat au purtat un caracter ilicit, or, însuși hotărârile privind pornirea urmăririi penale, ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț, învinuit sunt niște procedee legate de desfășurare normală a urmăririi penale care nu afectează drepturi sau libertăți constituționale.

Așadar, Alexandra Mocanu nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența unor suferințe cauzate, iar argumentele invocate întru motivarea pretenției de încasare a prejudiciului moral, poartă un caracter declarativ, iar acțiunile organului de urmărire penală sunt complet justificate și necesare, organul de urmărire penală fiind obligat să întreprindă toate măsurile posibile și legale întru elucidarea adevărului și asigurarea atragerii la răspundere a infractorului.

Reieșind din cele expuse, precum și din circumstanțele cazului, prin prisma jurisprudenței CtEDO, a conchis că organul de urmărire penală nu a admis careva ingerințe ilegale a dreptului intimei la respectarea vieții private și de familie prevăzut de art. 8 și nu a încălcat prevederile art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, or, organul de urmărire penală, în cadrul cauzei penale a realizat un mecanism investigator efectiv într-o societate democratică și anume, de a investiga și preveni acțiuni criminale comise de către persoanele fizice și juridice.

A considerat că instanța de apel eronat a menținut dispunerea primei instanței privind încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul Alexandrei Mocanu a sumei prejudiciului moral în situația în care la caz nu sunt întrunite condițiile necesare de aplicabilitate a prevederilor Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998.

Prin urmare, suma acordată de către instanță pentru despăgubirile morale în mărime de 5000 de lei este destul de neîntemeiată suferințelor pretinse că au fost suportate, ținându-se cont de natura dreptului lezat, durata desfășurării urmăririi penale, durata existenței măsurilor preventive, statutul și vârsta intimei, precum și de faptul că cauza penală intentată în privința acesteia nici nu a fost diferită justiției, fiind încetată la stadia de urmărire penală.

A mai notat că atunci când se decide asupra asistenței juridice, urmează să se ia în calcul în ce măsură reclamantul s-a conformat cerințelor prevăzute de art. 96 CPC, astfel, acesta trebuie să dovedească faptul că cheltuielile pentru asistența juridică au fost reale, necesare și rezonabile ca mărime și să justifice cheltuielile de asistență juridică solicitate din dări de seamă ale avocatului cu privire asistența juridică prestată și justificarea onorariului global sau per oră perceput de către avocat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 10 iunie 2019, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire (f. d. 120), însă careva date care ar confirma recepționarea acestora de către recurenți la materialele dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursuri la 20 iunie 2019 și respectiv, la 10 iulie 2019 în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Procuratura Generală a RM și de Ministerul Justiției al RM, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile drept inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Procuratura Generală a RM și de Ministerul Justiției al RM, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Distinct de aceste constatări, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție precizează că, în contextul

normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII CPC, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) CPC, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că recursurile declarate de Procuratura Generală a RM și de Ministerul Justiției al RM urmează a fi considerate ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 2 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Victor Burduh

Ala Cobăneanu